

Дело C-6/24**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

4 януари 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

19 декември 2023 г.

Заявител:

Abanca Corporación Bancaria, S. A.

Длъжник:

WE

Предмет на главното производство

Заповедно производство, в което кредитна институция претендира паричен дълг, възникнал от сключен с потребител договор за потребителски или необезпечен кредит.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Евентуално неравноправен характер — с оглед на Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273) — на клауза за предсрочна изискуемост, въз основа на която е предявено вземането, предмет на заповедното производство. Тълкуване на обхвата на установения в практиката на Съда критерий, съгласно който, за да се прецени неравноправния характер на този вид клаузи, трябва да се вземе предвид дали националното право предвижда подходящи и ефективни средства,

позволяващи на потребителя, за когото се прилага такава клауза, да преустанови действието на предсрочната изискуемост на кредита.

Преюдициалните въпроси

- 1 Съвместима ли е с член 3, параграф 1 и член 7 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори клауза за предсрочна изискуемост, която предвижда възможност тази изискуемост да се неутрализира или да се избегне в определен срок, или е необходимо такава възможност да бъде призната в конкретна разпоредба от националното право?
- 2 При утвърдителен отговор на предходния въпрос какъв срок би бил разумен?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Директива 93/13: член 3, параграф 1, член 4, параграф 1 и член 7, параграф 1.

Решения на Съда, посочени в мотивите за преюдициалното запитване.

Посочени разпоредби от националното право

A) Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (Общ закон за защита на потребителите и ползвателите)

C Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (Кралски законодателен декрет 1/2007 за одобряване на преработения текст на Общия закон за защита на потребителите и ползвателите и на някои допълнителни закони) от 16 ноември 2007 г. (BOE, бр. 287 от 30 ноември 2007 г., стр. 49181) е одобрен преработеният текст на Ley 26/1984 General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (Общ закон 26/1984 за защита на потребителите и ползвателите) от 19 юли 1984 г.

Съгласно член 82 от преработения текст, одобрен с Кралски законодателен декрет 1/2007:

„1. За неравноправни се приемат клаузите, които не са индивидуално договорени, и практиките, за които не е изразено изрично съгласие, когато въпреки изискването за добросъвестност създават в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

[...]

3. Преценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характерът на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.

4. Независимо от предвиденото в предходните параграфи, във всички случаи се приемат за неравноправни клаузите, които съгласно членове 85—90 включително:

- a) обвързват договора с волята на продавача или доставчика,
- b) ограничават правата на потребителя и ползвателя,
- c) водят до липсата на договорна реципрочност,
- d) изискват от потребителя и ползвателя несъразмерни гаранции или неправилно им възлагат доказателствената тежест,
- e) са непропорционални във връзка със сключването и изпълнението на договора, или
- f) противоречат на правилата за подсъдност и приложимо право“.

Б) Ley de Enjuiciamiento Civil (Закон за гражданското съдопроизводство)

Що се отнася до производството за предявяване на вземане, член 815, параграф 4 от Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Закон 1/2000 за гражданското съдопроизводство; наричан по-нататък „ЛЕС“) от 7 януари 2000 г. предвижда:

„Ако предявеното вземане се основава на договор между търговец или продавач или доставчик и потребител или ползвател, преди издаването на заповедта за плащане Letrado de la Administración de Justicia (съдебен секретар) представя доклад пред съда, за да може последният да прецени евентуалния неравноправен характер на всяка клауза, въз основа на която е направено искането или е определен размерът на изискуемата сума.

Съдът проверява служебно дали някоя от клаузите, въз основа на които е направено искането или е определен размерът на изискуемата сума, може да бъде квалифицирана като неравноправна. Когато прецени, че дадена клауза може да бъде квалифицирана като такава, съдът трябва да изслуша страните в петдневен срок. След като ги изслуша, той се произнася с определение в петдневен срок [...]“.

Съгласно **член 693, параграф 3**, включен в главата, посветена на особеностите на изпълнението върху ипотекирани или заложенени вещи, „неутрализирането“ на решение за обявяване на предсрочна изискуемост на вземане, платимо на вноски, е възможно, но само в рамките на изпълнение върху ипотекирани или заложенени вещи и при условие че вещта представлява основното жилище на длъжника. Същият член — чрез препращане към член 24 от Ley 5/2019 reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (Закон 5/2019 за договорите за жилищен кредит) от 15 март 2019 г. — установява начина на определяне на минималния размер на неплатените суми, при който е възможно да настъпи предсрочна изискуемост. Въпросната правна уредба на такъв минимален размер се отнася единствено за ипотечните кредити и не се прилага за потребителските или необезпечените кредити.

В) Решения на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания; наричан по-нататък „TS“), посочени в мотивите за преюдициалното запитване

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 3 На 5 юли 2022 г. страните в главното производство — кредитна институция и потребител, сключват договор за кредит в размер на 10 600 евро, който е следвало да се погаси на 60 месечни вноски от 231,53 евро всяка, включващи главница и възнаградителна лихва, като падежът на последната вноска е 1 август 2027 г.
- 4 В посочения договор е включено общо условие 13, което предвижда:
 „РАЗВАЛЯНЕ: Неизпълнението на поетите с настоящия договор задължения дава право на БАНКАТА да развали договора преди изтичане на срока на същия и да поиска незабавно връщане на остатъка от главницата, както с настъпил, така и с ненастъпил падеж, заедно с останалите дължими суми, в следните случаи: 1. При неплащане, ако са изпълнени кумулативно следните условия: а) КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ не е платил част от главницата или от лихвите по кредита; б) размерът на дължимите и неплатени вноски се равнява поне на: i) три процента от сумата на отпуснатия кредит, ако забавата е настъпила по време на първата половина от срока за погасяване на кредита, ii) седем процента от сумата на отпуснатия кредит, ако забавата е настъпила по време на втората половина от срока за погасяване на кредита; с) кредиторът е отправил покана за плащане до КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ, като му е предоставил срок от поне един месец за изпълнение и го е предупредил, че в противен случай ще поиска плащане на цялата дължима сума по кредита [...]“.
- 5 На основание на тази клауза кредитната институция обявява кредита за предсрочно изискуем на 1 септември 2023 г., а на 13 октомври 2023 г. подава пред запитващата юрисдикция заявление за издаване на заповед за изпълнение за следните суми и за следните видове задължения: а) главница с

ненастъпил падеж: 8 776,33 евро; б) неплатена главница с настъпил падеж: 1 148,20 евро; и в) неплатени договорни лихви: 702,85 евро.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 6 Кредитната институция отбелязва, че едномесечният срок, с който кредитополучателят разполага, за да изпълни задълженията си в съответствие с поканата за плащане, е предварително условие за обявяване на предсрочната изискуемост, а не възможност, последваща обявяването на тази изискуемост.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 7 Изхождайки от националната съдебна практика и практиката на Съда (решения на TS 273/2020 от 9 юни 2020 г., 506/2008 от 4 юни 2008 г., 788/2021 от 15 ноември 2021 г. и 331/2023 от 28 февруари 2023 г., както и решения на Съда от 14 март 2013 г., C-415/11, Aziz, и от 26 януари 2017 г., C-421/14, Banco Primus), както и от испанското законодателство, запитващата юрисдикция счита, че клаузите за предсрочна изискуемост сами по себе си не са недействителни, но могат да се окажат неравноправни в зависимост от начина, по който са формулирани. Според запитващата юрисдикция, установените в съдебната практика критерии за преценка дали тези клаузи са неравноправни, са едни и същи, независимо дали става въпрос за ипотечен или за потребителски кредит (като този в главното производство).
- 8 По-специално, съгласно точка 73 от решение на Съда от 14 март 2013 г., C-415/11, Aziz, отнасящо се до ипотечен кредит:

„На първо място, що се отнася по-конкретно до клаузата за предсрочна изискуемост при дългосрочни договори поради неизпълнение на задълженията на длъжника през ограничен период от време, запитващата юрисдикция трябва да провери по-специално [...] [(i)] дали възможността на продавача или доставчика да обяви целия кредит за предсрочно изискуем зависи от неизпълнението от страна на потребителя на **основно** в съответното договорно правоотношение **задължение**, [(ii)] дали тази възможност е предвидена в случаите, в които **посоченото неизпълнение е достатъчно тежко** с оглед на срока на кредита и размера на задължението по него, [(iii)] дали тя **дерогира приложимите** в тази област **правни норми** и [(iv)] дали **националното право предвижда подходящи и ефективни средства**, позволяващи на потребителя, за когото се прилага такава клауза, да преустанови действието на посочената изискуемост на кредита“.

- 9 Тези критерии са потвърдени с решение от 26 януари 2017 г., C-421/14, Banco Primus, в точка 67 от което Съдът допълва, че проверката за евентуалния неравноправен характер на клауза от договор, сключен между

продавач или доставчик и потребител, „трябва да се извърши [...] с оглед на [...] всички обстоятелства, довели до сключването му“.

- 10 Освен това в точка 35 от решение от 8 декември 2022 г., *Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest* (C-600/21), Съдът пояснява, че посочените по-горе критерии за преценка на неравноправния характер на договорна клауза не трябва да се считат „нито за кумулативни, нито за алтернативни, а за част от всички обстоятелства, довели до сключването на съответния договор, които националният съд трябва да разгледа“.
- 11 Запитващата юрисдикция счита, че клаузата за предсрочна изискуемост, предмет на главното производство, отговаря на условията i) за неизпълнение на основно задължение — тъй като връщането на предоставените суми е основно задължение по договора за кредит, и ii) за това неизпълнението да е достатъчно тежко — тъй като размерът на просроченото задължение надхвърля определен праг [установен в член 24, параграф 1, буква b, подточка ii) от Закон 5/2019].
- 12 Запитващата юрисдикция обаче изпитва съмнения във връзка с друг критерий, установен в съдебната практика, а именно изискването на Съда да съществуват механизми, позволяващи на потребителя да избегне предсрочната изискуемост. Затова запитващата юрисдикция счита, че освен посочените по-горе условия i) и ii) трябва да е изпълнено и условие iv) — националното право да предвижда подходящи и ефективни средства, позволяващи на потребителя, за когото се прилага такава клауза, да преустанови действието на посочената изискуемост на кредита, или (съгласно решения на TS 705/2015 от 23 декември 2015 г. и 79/2016 от 18 февруари 2016 г.) потребителят да има възможност да избегне нейното прилагане чрез добросъвестно поведение, насочено към поправяне на неизпълнението.
- 13 В този смисъл запитващата юрисдикция отбелязва, че в испанския процесуален ред (член 693, параграф 3 от LEC) „неутрализиране“ на предсрочната изискуемост се допуска само в много ограничени случаи (само в производството за изпълнение върху ипотекирани или заложили вещи и в случай че вещта, върху която е насочено изпълнението, е основното жилище на кредитополучателя). Ето защо според запитващата юрисдикция е възможно в останалите случаи — като разглеждания в настоящото производство, при който договорът за кредит не е обезпечен с ипотека и вземането по него се претендира в заповедно производство — да не е изпълнено установеното от Съда изискване за наличие на средства, позволяващи на потребителя да се освободи от действието на или да попречи на предсрочната изискуемост на кредита.
- 14 Запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали, за да се изпълни условието за наличие на такива „средства“ и за да не бъде съответната

клауза неравнопавна, е необходимо възможността за „неутрализиране“ да бъде предвидена **в правна разпоредба** (в цитираните решения на Съда е посочено „**националното право**“, което съгласно член 7, параграф 1 от Директива 93/13 би могло да означава, че държавите членки трябва да установят подобно средство), или е достатъчно това средство да бъде предвидено **в самия договор**. С други думи, ако в клаузата за предсрочна изискуемост е предвидена възможност потребителят да се освободи от действието на тази вече обявена изискуемост или да избегне настъпването ѝ чрез плащане на дължимата сума в определен срок, достатъчно ли е това за изпълнението на установеното в съдебната практика изискване? Ако отговорът на този въпрос е утвърдителен, запитващата юрисдикция иска да ѝ бъдат предоставени насоки за това какъв срок за плащане би бил разумен.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ